

Þjórsá – virði og vernd

Fundur með sveitarstjórn Skeiða- og Gnúpverjahrepps

1.mars 2023

Mats og ákvarðanaferli

2003 Mat á umhverfisáhrifum
VirkJun Þjórsár við Núp

Hvað breytist
og bætist við á
þessum 9 árum

2017 Mat á umhverfisáhrifum
HvammsvirkJun

Sérfræðiskýrslur um
vistkerfisáhrif

Lög og reglugerðir

Alþjóðasamningar

2008 Áhættumat Lv

2012 Alþjóðlegur
matslykill . Fellur á
samráði

MÁU 2017 metur einungis áhrif virkjunar á
ferðaþjónustu, útivist, landslag og ásýnd lands

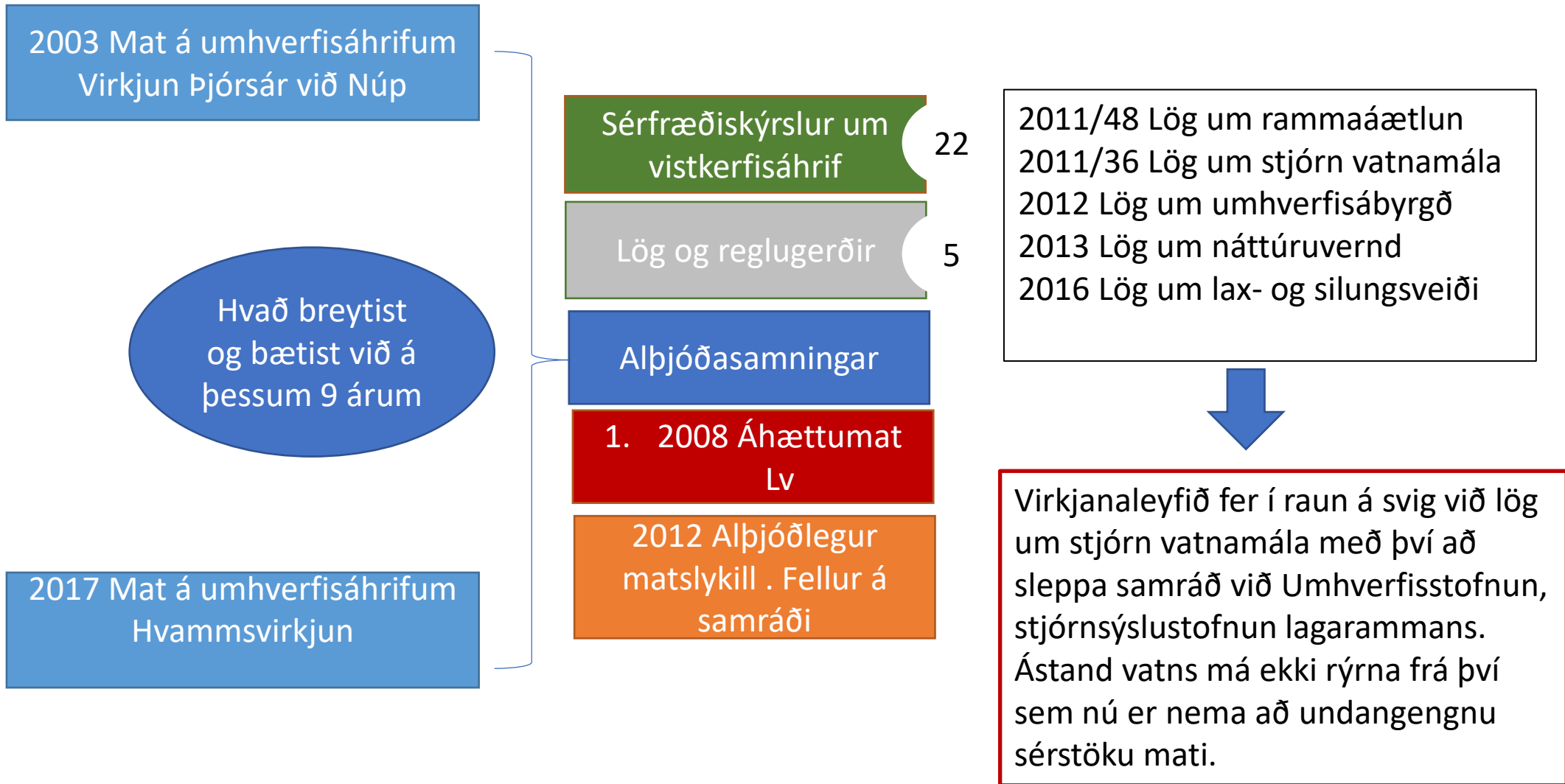
gr

- 1 Cathch statistics for Atlantic salmon, Arctic charr and brown trout in Icelandic r
- 2 Fiskirannsóknir á vatnasvæði Þjórsár árið 2015 (2016) Benóný Jónsson, Ma
- 3 Fiskirannsóknir á vatnasvæði Þjórsár árið 2014 (2015) Benóný Jónsson, Ma
- 4 Fiskirannsóknir á vatnasvæði Þjórsár. Samantekt fyrir árin 2008-2012 (2014)
- 5 Mat á vistfræðilegu ástandi vatnshlota. Botnhryggleysingar í straumvötnum (
- 6 Mat á vistfræðilegu ástandi vatnshlota: Laxfiskar í stöðuvötnum Guðni Guðb
- 7 Mat á vistfræðilegu ástandi vatnshlota: Laxfiskar í stöðuvötnum (2014) Mat á

22

- 11 Fiskirannsóknir á vatnasvæði Þjórsár árið 2013 (2014) Benóný Jónsson, Ma
- 12 Rannsóknir á göggu bleikju og urriða í Köldukvísl, Tungnaá og Sultartangaló
- 13 Fiskirannsóknir á vatnasvæði Þjórsár árið 2011 (2012) Benóný Jónsson, Ma
- 14 Fiskirannsóknir í Sultartangalóni árið 2010 (2011) Benóný Jónsson, Magnús
- 15 Fiskirannsóknir á vatnasvæði Þjórsár árið 2010 (2011) Magnús Jóhannsson,
- 16 Fiskirannsóknir á vatnasvæði Þjórsár árið 2009 (2009) Magnús Jóhannsson,
- 17 Fiskirannsóknir á vatnasvæði Þjórsár árið 2008 (2009) Magnús Jóhannsson,
- 18 Fiskirannsóknir á vatnasvæði Þjórsár. Samantekt rannsókna árin 2003 til 200
- 19 Fiskirannsóknir á vatnasvæði Þjórsár árið 2006 (2007) Magnús Jóhannsson,
- 20 Fiskirannsóknir á vatnasvæði Þjórsár árið 2005 2006 Magnús Jóhannsson, E
- 21 Fiskirannsóknir á vatnasvæði Þjórsár árið 2004 (2005) Magnús Jóhannsson,
- 22 Fiskirannsóknir á vatnasvæði Þjórsár árið 2003 (2004) Magnús Jóhannsson,

Mats og ákvarðanaferli

Mats og ákvarðanaferli

2003 Mat á umhverfisáhrifum
VirkJun Þjórsár við Núp

Hvað breytist
og bætist við á
þessum 9 árum

2017 Mat á umhverfisáhrifum
Hvammsvirkjun

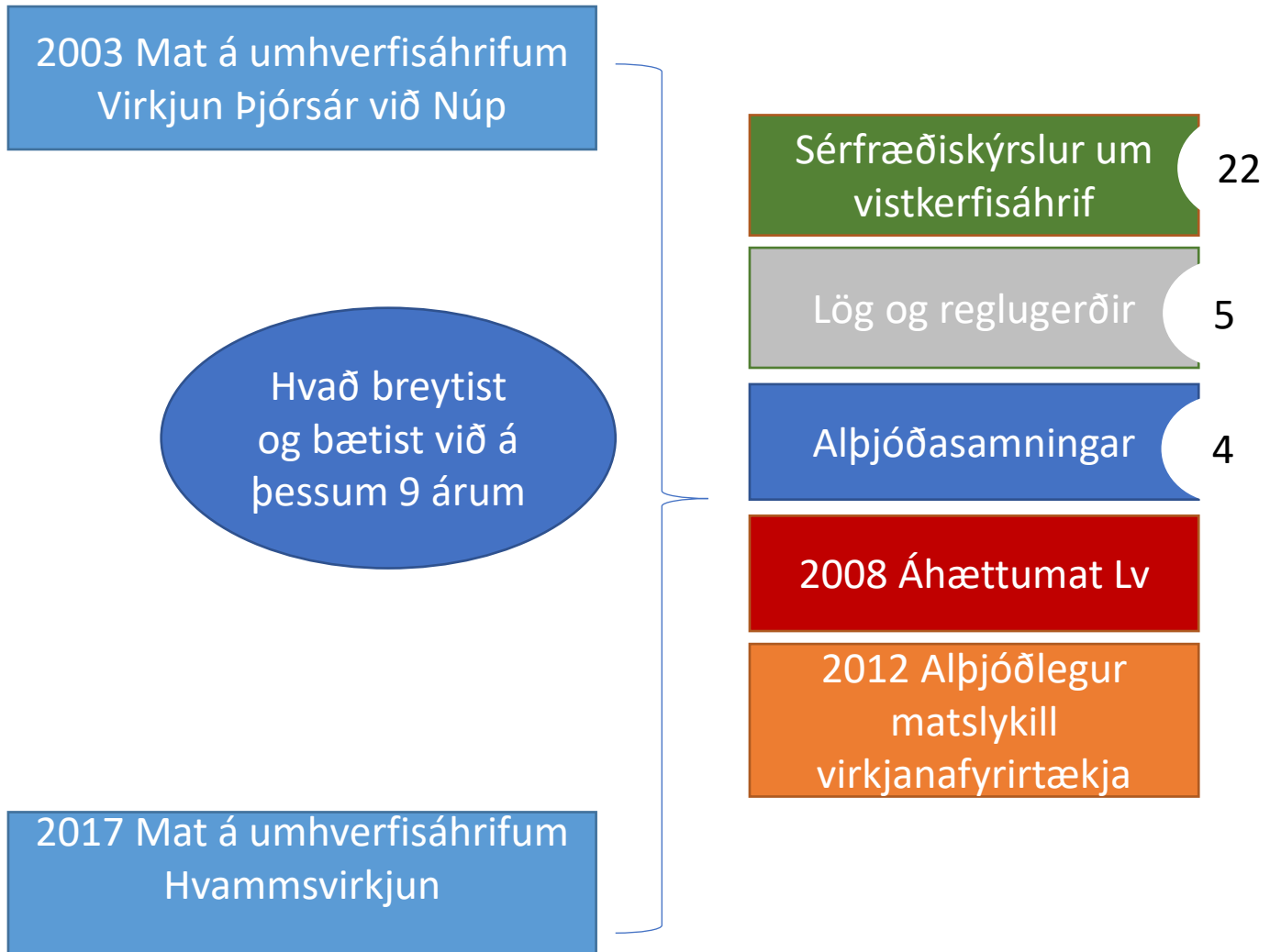
- 1979 Agreement on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats
- 2005 Kyoto protocol
- 2008 Stefnuörkun um líffræðilega fjölbreytni
- 2010 Ramsar convention
- 2015 Heimsmarkmið Sameinuðupjóðanna
- 2020 Evrópusamningur um landslag
- 2021 Aðgerðaráætlun í loftslagsmálum
- 2021 Aðgerðaráætlun um vernd votlendis

Alþjóðasamningar

2008 Áhættumat Lv

Í ljósi alþjóðlegra samninga t.d. um loftslagsmál og þann meinta megin tilgang virkjunarinnar að stuðla að orkuskiptum vegna loftslagssamninga þá er áhugavert og áhyggjuvekjandi að hvorug skýrslan nefnir loftslagsmál á nafn eða metur áhrif virkjunarinnar á loftslag eða röskun vatna og votlendis. Hugtakið loftslag kemur ekki fyrir í skýrslunum.

Mats og ákvarðanaferli

Hvammsvirkjun, deiliskipulag Greinargerð og umhverfisskýrsla 10.12.2020

- Við undirbúning Hvammsvirkjunar var gerð úttekt skv. alþjóðlegum matslykli um sjálfbærni vatnsaflsvirkjana (e. Hydropower Sustainability Assessment Protocol) árið 2012.
- Matslykillinn hefur verið í þróun hjá Alþjóða vatnsaflssamtökunum (e. International Hydropower Association (IHA)), og hefur Landsvirkjun tekið þátt í þeirri þróun frá árinu 2008.
- Einkunn frá 1 – 5 eftir því hversu vel þau uppfylla kröfur matslykilsins. Einkunn 3 eða hærri talin uppfylla kröfur um góðar starfsvenjur.
- Úttektin á Hvammsvirkjun fór fram í maí árið 2012 og fimm alþjóðlegir úttektaraðilar framkvæmdu hana.
- Í einum flokki, samskipti og samráð (P1), uppfyllti Landsvirkjun ekki kröfur um góðar starfsvenjur (einkunnin 2)

HVAMMSVIRKJUN

RANGÁRÞING YTRA

SKEIÐA- OG GNÚPVERJAHREPPUR

Deiliskipulag

Greinargerð og umhverfisskýrsla

Dags. 10.12.2020

Hvammsvirkjun, deiliskipulag Greinargerð og umhverfisskýrsla 10.12.2020

- Í skýrslunni segir „að þessi úttekt varð til þess að Landsvirkjun lagði meiri áherslu á samskipti og samráð við undirbúning Hvammsvirkjunar.“
- Þessa er þó ekki að merkja í frekara mati á umhverfisáhrifum og ekki hluti af viðbóta MÁU sem gert er 2017. Né heldur hafa eigendur vatnsréttinda á svæðinu eða þeirra sem hafa hagsmuni af veiðirétti orðið varir við aukið samráð. Skipulagsstofnun virðist ekki hafa haft upplýsingar um þetta þegar Skipulagsstofnun úrskurðar um frekara MÁU sem sett er fram í skýrslunni 2017.
- Niðurstaða: Árið 2012 lá fyrir að matsferli virkjunar féll á samráði við íbúa. Af hverju er slíkt þá ekki hluti af MÁU 2017 ef LV var að fullu kunnug um það.

HVAMMSVIRKJUN
RANGÁRÞING YTRA
SKEIÐA- OG GNÚPVERJAHREPPUR

Deiliskipulag

Greinargerð og umhverfisskýrsla

Dags. 10.12.2020

Áhættumat Landsvirkjunar frá 2008

Fyrirliggjandi áhættumat var gert árið 2008.

Alvarlegir veikleikar eru við matið eins og það er bæði hvað varðar

1. Afmörkun áhættu og sviðsmyndir
2. Núverandi þekking

Fyrir sveitafélagið verðum við að gera kröfu um að áhættumat sé byggt á bestu mögulegu þekkingu hverju sinni.

Hafa þarf í huga að virkjanasvæði við neðri-Þjórsá liggur á suðurlandsbrotabeltinu með um 2000 jarðskjálfta á 320 ára tímabili. Eldgos í Heklu, Bárðarbungu, undir Hofsjökli og sprungukerfi Veiðivatna geta leitt til flóða í Þjórsá.

Þetta gerir kröfur um að byggt sé á bestu mögulegu gögnum.

LV-2008/057

Áhættumat

Virkjanir í Þjórsá neðan Búrfells

Áhættumat Landsvirkjunar frá 2008

Veikleikar núverandi hættumats

1. Afmörkun áhættu og sviðsmyndir

- Einungis áhætta íbúðabyggðar af völdum flóða metin
- Einungis teiknaðar upp myndir af flóði vegna rofs á stíflugörðum við eðlilegar aðstæður.
- Staðhæft í inngangi: Nýjar virkjanir hafa ekki áhrif á útbreiðslu flóða af svæðinu ofan Búrfells. Stenst þessi staðhæfing?

2. Endurbætt þekking sem úrvinnslan verður að byggja á

- Umtalsvert betri landupplýsingagögn hafa fengist með aðgangi að ArcticDem gagnabankanum 2015
- Nýtt áhættumat Þjórsár var nýverið unnið af VÍ fyrir Landsvirkjun. Á því þarf að byggja. Var kynnt á fundi Samtaka sveitarfélaga.

Eðlilegt að gera kröfur um heildstætt áhættumat fyrir sveitarfélögin

Tillaga til þingsályktunar 2012:
Alþingi ályktar að fela ríkisstjórninni að láta vinna óháð áhættumat og samfélagsmat vegna áforma um virkjanir í Þjórsá:

LMI.IS

Frá 2015 hefur verið opið aðgengi að hæðargögnum af Norðurheimskautinu (norður af 60°N, þar með talið af Íslandi). Gögnin hafa gengið undir nafninu ArticDEM og eru frá Polar Geospatial Center sem er staðsett í University of Minnesota (<https://www.pgc.umn.edu/data/arcticdem/>).

Hagsmunir nærsamfélagsins

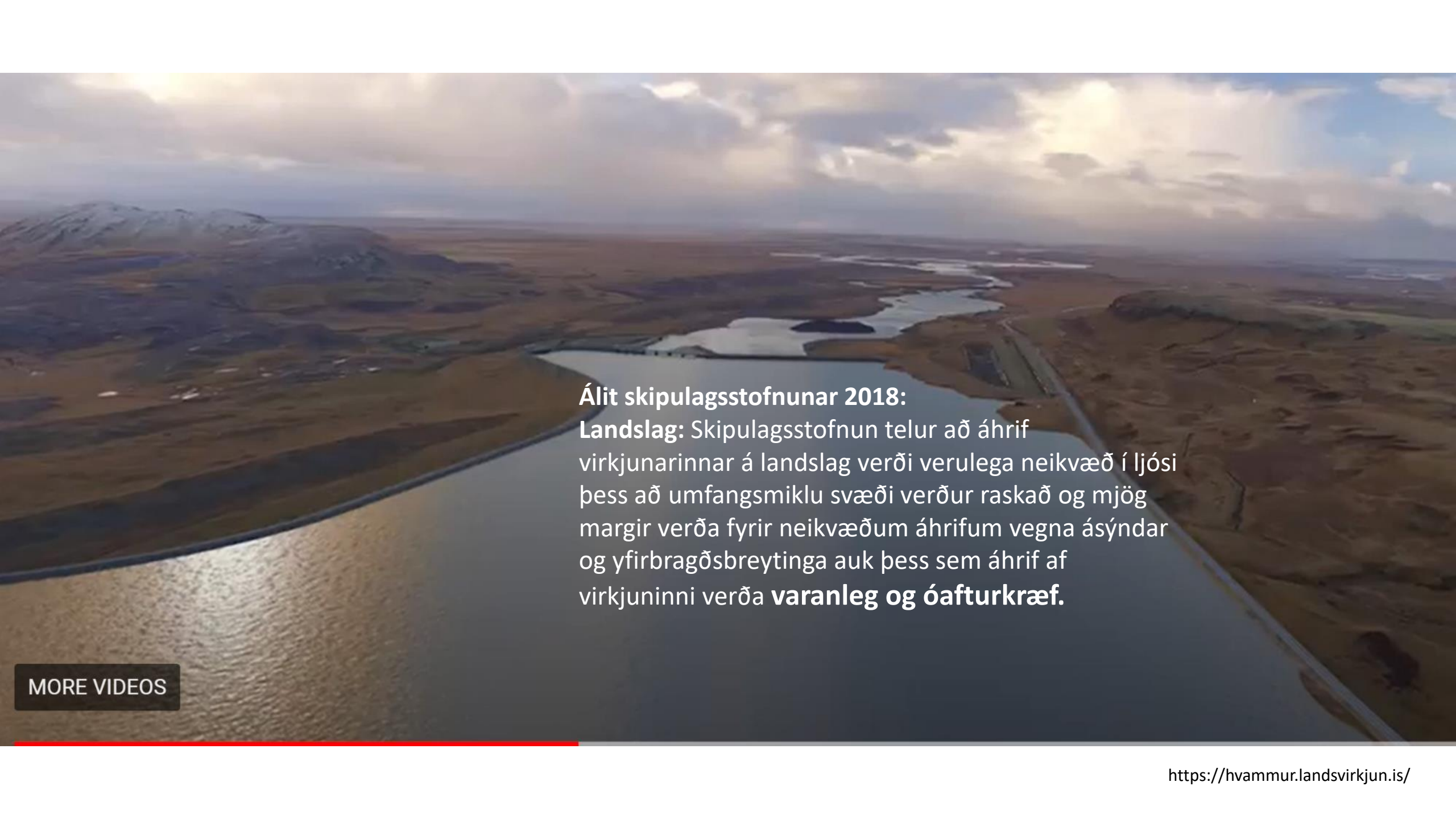
- Enginn fjárhagslegur ávinningur. Sveitarstjóri hefur fjallað það ítarlega um það að ekki þarf að rökstyðja frekar
- Gríðarleg óafturkræf áhrif á landslag og náttúru
- Ferðamenn sækja í ósnortna og lítt snortna náttúru
- Hvammsvirkjun mun hafa verulega neikvæð áhrif á upplifun ferðamanna.
- Vinnur gegn þeirri uppbyggingu sem er að fara af stað í Þjórsárdal
- Getur haft hamlandi áhrif á frekari uppbyggingu margþættar ferðaþjónustu í sveitarfélaginu sem skilar af sér margfalt fleiri störfum en virkjun myndi gera
- Eykur vanlíðan þeirra sem láta sér annt um umhverfið og rýrir lífsgæði. Slíkt hefur ekki verið metið til fjár

Vatnasvið neðri hluta Þjórsár sérstakt

- Allar ferksvatnstegundir fiska sem fundist hafa í íslenskum ám eru í Þjórsá
- Stærsti villti laxastofn Íslands. Honum er stefnt í hættu
- Um helmingjur af uppeldisstöðvum laxins eru ofan við fossinn Búða
- Áin er eitt vistkerfi
- Mikli laxveiði í Þjórsá og þvástamt.d. Kálfa

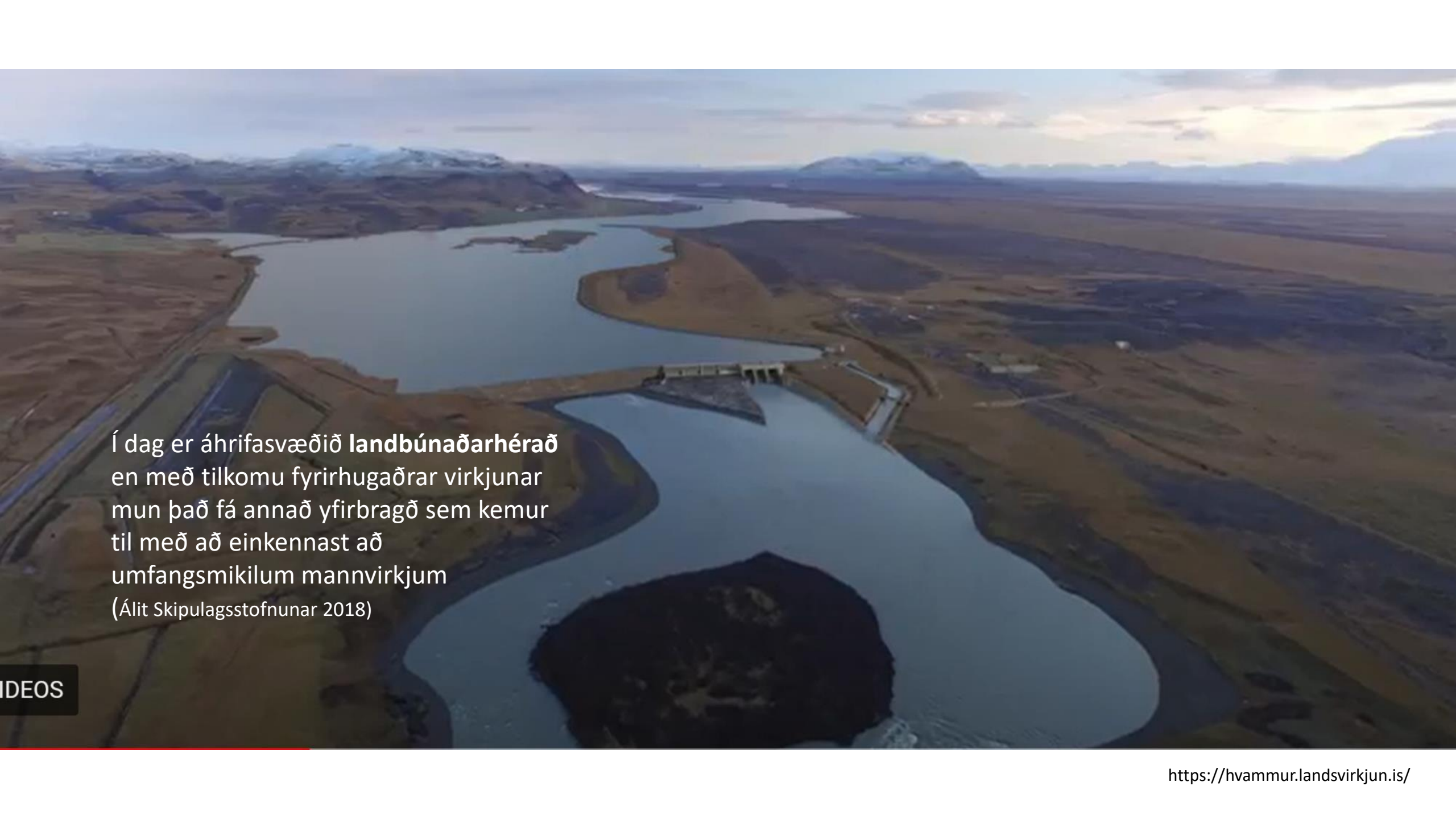
Lífríki árinna stefnt í hættu

svæðið ofan Búða sé áætlað vera „um 48% af útbreiðslu laxa í Þjórsárkerfinu og um 10% af framleiðslusvæði fyrir laxa“.

Álit skipulagsstofnunar 2018:
Landslag: Skipulagsstofnun telur að áhrif virkjunarinnar á landslag verði verulega neikvæð í ljósi þess að umfangsmiklu svæði verður raskað og mjög margir verða fyrir neikvæðum áhrifum vegna ásýndar og yfirbragðsbreytinga auk þess sem áhrif af virkjuninni verða **varanleg og óafturkræf.**

MORE VIDEOS

Í dag er áhrifasvæðið **landbúnaðarhérað** en með tilkomu fyrirhugaðrar virkjunar mun það fá annað yfirbragð sem kemur til með að einkennast að umfangsmikilum mannvirkjum (Álit Skipulagsstofnunar 2018)

IDEOS

Að mati Skipulagsstofnunar er **Hvammsvirkjun** líkleg til að hafa neikvæð áhrif á útivist og ferðapjónustu vegna þeirra óhjákvæmilegu breytinga sem munu verða á upplifun ferðamanna af svæðinu.

← Áætluð lónshæð

Áætluð lónshæð

Umhverfið okkar - Áhrif á náttúrfar svæðisins

- Ljóst er að áhrif á lífsskilyrði lífríkis eru umfangsmikil, varanleg og óafturkræf.
- Lífríki Þjórsár yrði stefnt í voða
- Afar mikilvæg búsvæði fyrir ofan við Búða
- Landslag og ásýnd sveitarinnar mun bera alvarlegan skaða
- Áfok vegna breytilegs rennslis og haugsetningar á efni hefur ekki verið metið
- Ferðaþjónustan er mikilvægur hluti af mati í Rammaáætlun og nú eru breyttar forsendur hvað það mat varðar með tilkomu Rauðukamba
- Núverandi sem og frekari framþróun ferðaþjónustu verður fyrir áhrifum
- Nefndarálit Umhverfis- og samgöngunefndar

Þættir sem gera þarf skýlausa kröfu um:

- Nýtt og ásættanlegt áhættumat og aðgerðaráætlun þar að lútandi. Ekki er ásættanlegt að einungis sé gert mat á áhrifum íbúðarhúsnæðist. Afkoma sveitarfélagsins er í húfi.
- Meta þarf fjárhagsleg áhrif virkjunar á aðra mögulega þróun í sveitarfélaginu s.s. ferðaþjónustu. Líklegt er að núverandi virkjun hafi einnig áhrif á þá ferðaþjónustu sem fyrir er s.s. hestaferðir og þær tekjur sem við höfum / gætum haft af því.
- Áfok. Ekkert mat er lagt á það áfok sem verður vegna sveiflna í vatstöðu lóns, lækkaðrar vatnstöðu neðan stíflugarðs og frá uppmokstri.
- Veruleg lagaleg óvissa um gildi samninga um vatnsréttindi.